

Комар Ольга Анатоліївна
доктор пед. наук, професор

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦІЛІСНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У концепції середньої загальноосвітньої школи України підкреслюється, що одним із головних напрямків оновлення школи в нашій державі є реалізація навчання та виховання підростаючого покоління на ідеях народності. Національний компонент змісту освіти має включати знання рідної мови і літератури, історії свого народу, його традицій, звичаїв, ідеалів, витоків і особливостей рідної культури, усної народної творчості, знання про суспільний і державний устрій України, її міжнародне становище, населення, природні ресурси, економіку, науку, культуру та побут інших народів, що проживають на території України, сучасні етнічні процеси [1,5].

Напевне, ніхто не заперечить, що системоутворюючою ланкою цілісної національної освіти є школа першого ступеня. Тому успіх у виконанні програми розвитку національної освіти значною мірою залежить від початкової школи, від учителя, що стоїть біля витоків формування людської особистості.

На педагогічному факультеті УДПУ імені Павла Тичини протягом останніх п'яти років читається спецкурс "Особливості організації і проведення інтегрованих уроків у початкових класах". Метою даного спецкурсу є, зокрема, озброєння майбутніх педагогів уміннями систематизувати навчальний зміст диференційованих предметів початкової школи з метою його цілісного сприймання молодшими школярами; поєднувати зміст інтегрованих предметів "Народознавство", "Світ навколо тебе", "Довкілля" з іншими предметами для кращого засвоєння учнями навчального матеріалу.

На заняттях студенти знайомляться з різними видами інтеграції навчальних предметів, доцільності і варіативності інтегрування змісту як диференційованих, так і інтегрованих предметів. Для створення в учнів

цілісної картини оточуючого світу, для “позитивного ставлення ... до Вітчизни, до людства, ... до сім’ї, до надбань матеріальної і духовної культури [2,19)” предмети об’єднують у блоки за спільним змістом. У такому поєднанні може бути два, три, чотири уроки в залежності від виучуваного матеріалу. І називаються такі уроки – інтегровані складені уроки, або інтегровані уроки-блоки. Основною ланкою у таких блоках є інтегровані вищеназвані предмети.

Відомо, що можна виховувати любов до традицій, історії свого народу на одному предметі (народознавство), а потім швидко переключитись на лічбу предметів, розв’язування задачок (математика) і більшу частину вивченого забути.

Під час проведення інтегрованих блоків навчальний матеріал систематизується, повторюється на різних предметах. Певний зміст розглядається з точки зору різних наук, розширюється і поглиблюється. Побудова програм і змісту підручників сприяє учителю у здійсненні інтеграції навчального змісту. Наприклад, тема “Птахи” (2 кл.). За змістом можна об’єднати кілька предметів: природознавство + читання + народознавство + малювання. На уроці з природознавства учні вивчають тему “Перелітні і зимуючі птахи”. Поглиблюють і емоційно сприймають зміст і закріплюють свої знання на уроці читання при ознайомленні з текстом В.Чухліба “Журавлі-веселики”. (-Чому так кричать журавлі у вирії? – Вони раді зустрічі з рідною землею!). Зміст уроку народознавства передбачає ознайомлення з побутом (криниці-журавлі), з народним фольклором (піснях дівчина-журавка), народними прикметами (Журавель на “поганому” місці гнізда не зів’є), бувальщинами (“Осиротіле село” В.Озінного. Розповідь про те, як хлопчачки у повоєнні роки обідрали журавлине гніздо і з тих пір журавлі у селі не селяться, а облітають стороною); з народними іграшками (свистульки дерев’яні та глиняні). На уроці малювання учні виконують сюжетний малюнок по тексту з уроку читання або народознавства.

Маленький школярик після такого навчання добре засвоїть знання, а, можливо, й перекаже своїм друзям про такого цікавого птаха і про ставлення до нього українського народу.

А студенти вчаться підбирати за програмою зміст до уроків-блоків за різними темами.

Наприклад: “Моя батьківщина – Уманщина”: природознавство – “Місто, село де я живу”; математика – будь-яка тема з використанням текстових задач на місцевому матеріалі; народознавство – традиції Уманської землі, говірки, приказки, народна творчість (вишивка, гончарство), пісні і казки, народні герої на Уманській землі; малювання – сільський історичний пейзаж (інші варіанти).

Практика показала, що підготовлений до здійснення інтеграції учитель набагато цікавіше і змістовніше здійснює навчання учнів.

Шляхом використання інтегрованого змісту поліпшується національне виховання у початковій школі, розвиваються знання учнів про традиції, свята і обряди, народне мистецтво, історію і побут своєї Батьківщини. Саме інтегровані знання учнів дають змогу поєднати категорії “минуле” і “сучасне” та поєднати їх з “майбутнім”.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К. – 1994. – 61 с.
2. Кремень В.Г. Сучасна освіта в контексті реформування // Учитель. - № 11-12. – 1999. – С. 18-21.
3. Комар О.А. Інтеграція змісту навчальних предметів у початкових класах: проведення інтегрованих уроків / Метод. реком. для вчителів та студентів. – Умань. – 1999. – 35 с.
4. Концепція формування світогляду громадянина України // Освіта. 1996. - № 63-64. – С. 8-9.

5. Костецький А. Народне слово не змаліє...// Початкова школа. – 2001.
- № 2. – С. 60-61.